

Egy „komplett” torzítás tanulságai

Szokatlan hangvételű, és az igazságot sokszorosan elferdítő nyilatkozat jelent meg a Délmagyarország március 9-i számában. Farkas Árpád, a Komplet Ruházi Vállalat igazgatója arról fejt ki gondolatait, hogy miért nem sikerült vállalatukat szövetkezetté alakítani. Hangzatos, az ügyet részleteiben nem ismerők részére talán hihehető megjegyzéseket tesz: „csődöt mondott az államigazgatás”, „nem merték vállalni a döntés kockázatát”, „az a tanács, amelyik az első valószínű döntéskor csődöt mond, aligha lesz alkalmas a jövőben”. „Megtapasztaltuk a pénzügyi diktatúra mérhetetlen pökhendiségét.” De szó van itt a megyei tanácsról, mint „haldokló testületről”, — „egy működésképtelen mechanizmus végeredményéről” is.

Még ha egy vállalati vezetőnek egy adott ügyben igaza is van, akkor is rendkívül súlyos szavak ezek, ha pedig az olvasókat félretájékoztatja és valótlanosságokat állít, az felelőtlenség, és az államigazgatás lejáratását is szolgálja. Miről van szó?

A Komplet Ruházi Vállalat vállalati tanácsa úgy döntött, hogy átalakul szövetkezetté, kérte a közel 600 milliós vállalati vagyonszövetkezeti tulajdonba adását ingyenesen, ellenszolgáltatás nélkül — azzal az elgondolással, hogy ezt az ingyen kapott vagyont 40 százalékkal üzemeltetésért, értékpapír formában átadja a tagoknak, lehetővé téve ezzel ezen részvények magánvagyonná alakulásának jogi lehetőségét is.

Az elkészített alapszabálytervezet természetesen gondolt a vezetőkre is, náluk az üzlet rész nagyságát a vállalatnál eltöltött munkaviszony, a munkakör, a munka minősége és hasznossága szerint további 30 százalékkal tartják indokoltnak növelni, ami azt jelentené, hogy a vezetők így ellenszolgáltatás nélkül milliós nagyságrendű üzlet részhez jutnának.

A megyei tanács vezetése jó szándékkal kezelte a vállalat átalakulási kérelmét, még ilyen helyzetben sem zárkózott el az átalakulás feltételeit és módját magában foglaló megállapodás megkötésétől. Természetes az is, hogy miután nem egyedi, lényegtelen ügy elbírálásáról kellett véleményt alkotni, szakvélemények beszerzését is kezdeményezték. Ugyanakkor az első perctől kezdve következetesen képviselték azt az álláspontot, hogy ingyen, ellenszolgáltatás nélkül az állami vagyon, a jövőbeni önkormányzati tulajdon átengedésétől nem lehet szó, nem engedjük a vagyonátmentés tervezett formáját, mert a közösségi érdek megítélésük szerint még ma is felette áll egy szűkebb kollektiva érdekének.

Hajlandók voltunk viszont olyan megállapodás megkötéséről tárgyalni, melyben az állami tulajdon meghagyott hányadát ellenérték fejében engednénk át, többféle kedvezményrel is segítve a vállalat ilyen törekvéseit. A „pénzügyi diktatúra mérhetetlen pökhendisége” abban nyilvánult meg, hogy kizárták az állami tulajdon ilyen átvenését, és leszögezték: a szövetkezetté alakulás, mint a gazdálkodás szervezeti formájának megváltoztatása egyúttal nem jelenti a tulajdonforma megváltoztatását. Ezzel az állami tulajdon-

ból automatikusan nem lesz szövetkezeti tulajdon, és ezzel az eljárással nem valószínűsíthető meg az a kinyilvánított cél sem, hogy az átalakulással az állami vagyont kivonják a készülő privatizációs törvény hatálya alól.

Amikor a tárgyalások során egyértelművé vált, hogy ingyenesen a Komplet Ruházi Vállalat nem kapja meg a közel 600 milliós állami vagyont, és ingyenes részjegyzattal sem nyílik lehetőség, a vállalat elállt eredeti szándékától. Nem igaz tehát, hogy a tanács nem járult hozzá az átalakuláshoz, nem igaz, hogy nem merete vállalni a döntés kockázatát, nem igaz, hogy az első valószínű döntéshelyzetben csődöt mondotta a tanács.

Nem is volt meg a döntés lehetősége, mivel a vállalatnak ilyen helyzetben már nem kellett az üzlet, a vállalati tanács 1990. február 22-i ülésén hozott határozatában azt kérte, hogy a „megyei tanács illetékes testületei az 1990 márciusi üléseiken ne tárgyalják meg vállalatuk átalakulásának ügyét”. Mertük volna vállalni a döntés kockázatát, csak ez nem felelt volna meg a vállalat eredeti elképzelésének, nem valószínűsíthető volna meg a vagyon ingyenes átvétele, s nyilvánvalóan ez nem tetszik most Farkas Árpád igazgató úrnak.

Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a privatizációtól való félelem — mint hangoztatott érv — az egyszerű vállalati dolgozók jogos félelme. De munkát és a félelem a vállalat vezetőiben is. Ha privatizáció lesz, nem lesz szükség vállalati központokra, talán még igazgatókra sem. Márpedig az igazgatói beosztás a Komplet Ruházi Vállalatnál sem jövedelmez rosszul... Azért, valóban érdemes harcolni. De olyan áron is, hogy valótlan állítanak, és kigyót-békát mondanak arra a szervezetre, amelyik csak feladatát végzi, az önkormányzati vagyont védi, és az első hangos szóra nem árusítja ki az állami tulajdont?

Farkas úr szemében akkor lett volna bátor, a döntés kockázatát vállaló, a döntés csődjét elkerülő a tanács szervezete, ha irreális kérelmüket az első szóra teljesíti. Ítélt meg az újságolvasó, hogy ki a hiteles, kinek van igaza és ki mond igazat ebben az ügyben!

Lehmann István,
a megyei tanács elnöke

Kinek mi az ára?

A Fehér-tóig nyúlik a Veres-birodalom

4,8 millió is kevés

A bezárásig Zsiga György vezette a halászcserdát. Többször akarta már szerződéssel vinni a boltot, de a gazdaság vezetői azt mondták: a csárda olyan reklám nekik, amit nem akarnak idegen kézbe adni. Ezzel együtt Zsiga György is megpályázta most a csárdát, eddigi munkahelyét — miután február 2-án, vele együtt, az összes dolgozónak fölmondtak (45 napos határidővel), mondván: az új tulajdonos majd új csapatot hoz.

Történt azonban, hogy — szinte a pályázati hirdetéssel egy időben — megjelent egy jogszabály, miszerint szerződésbe nem adhatók az üzletek, csupán bérbe. Zsiga Györgyöt azonban ezután is úgy tájékoztatták a gazdaságban, hogy pályáznia kell az étteremre — noha bérbe adásnál a tulajdonos maga dönthet, kinek adja az üzletet. Ezzel együtt leírták Zsiga Györgynek, mik a feltételek. Ezek figyelembevételével adta be — lezárt borítékban — a gazdaság központjában a pályázatát. Néhány óra múlva már a Budapesti úton levő vendéglőben találkoztunk Sztanó János igazgatóval, aki a szemé láttára fölbonította a borítékot, és Zsiga György 3,8 milliós ajánlatát elolvastva, közölte: ez kevés. Másik kezében a Roosevelt téri halászcserda-tulajdonos, Veres János ajánlatának leírását tartotta. Zsiga György bepillantott a papírba: 4,8 milliós ajánlatot tartalmazott.

Mi tagadás, a csárdafőnök, aki hét évig dolgozott a Fehér-tónál, elképedett. Kicsit a magáénak érezte a csárdát. Már csak azért is, mert az őszi felújításkor, amikor három hónapra bezártak, a gazdaság igazgatója is arra kérte őket: tartsanak ki, s úgy segítsék a munkát, mintha a saját házukat építenék. Hisz maguknak építik. Úgy is álltak a dologhoz.

„Verseny”-tárgyalás

Szomorúan konstataulta tehát, hogy minden bizonytalan új munkahelyet kell választania. A február 26-ára (ismeretlen okból) előrehozott versenytárgyalás előtt azonban váratlan dolog történt. Zsiga Györgyöt föl hívták egy férfi, érdeklődően a csárdáról, s hozzátette azt is: ötmilliós ajánlatot tartalmazó pályázatot küldött a gazdaságnak.

Ezek után az úgynevezett versenytárgyalás rövid volt, és velős. Bár azok, akik valamelyest ismerik a szegedi „vendéglős” viszonyokat, biztosak voltak az eredményben. Szóval, az egybegyűlék előtt megjelent Sztanó János igazgató, s közölte, a csárdaberletet Veres János 5,1 milliós ajánlattal nyerte meg. Több szó nem is esett a dologról, ha csak azok méltatlankodását nem említjük, akiknek két nappal korábban 4,8 milliós Veres-ajánlatról volt tudomásuk.

Az események gyorsan perogtek. Újabb két nappal később, február 28-án Sztanó János igazgató termelési tanácskozást tartott a csárdában, s közölte, 4-éig tart igényt a dolgo-

zók munkájára, de hozzátette: Veres úr mindenkit átvesz, aki hajlandó az új tulajdonossal (azaz bérlelővel) dolgozni. Veres úr pedig megnyugtatóan azt mondta: nem kell senkinek megijedni, nem verik az alkalmazottakat, ugyanolyan közönséges kocsmárosok, mint mások, esetleg több sikerrel. Azt is megemlítette e beköszönő beszédében, hogy jelentősen bővíteni akarja az ételválasztékot, nonstop üzemelést tervez.

Nem lesz vendégtárs

— Gratulálok a legújabb birodalmához! — fordultam az új gazdához, amikor befejeződött a tanácskozás. — Mióta szerette volna megszerezni a fehér-tó csárdát?

— Tizenhárom éve pályáztam először. Akkor még nem csupán az épület miatt, hanem mert a halat nagyon szeretem.

És itt Veres János mindjárt röpkel eladást is tartott a halételekről, a főzés rejtelmeiről.

— Úgy hallottam, először 4,8 milliót ajánlott a csárdáért, s csak az ötmilliós ajánlat hatására emelt az összegem.

— Nem hallottam ilyet, mi eleve 5,1 milliót ajánlottunk. Gondolom, az mond ilyet, aki fájlalja, hogy nem ő nyert. A gazdaság vezetése előzetes megbeszélés alapján hirdetett eredményt, amit mi is ott tudtunk meg, a gazdaságban.

— Nem is feltételeztem, hogy már hamarabb tudták volna... Viszont örömmel látom, hogy átveszi a csárdát, dolgozik, nem kerülnek az utcára.

— Ez természetes.

— Hallottam viszont olyat is, hogy eddigi vendéglőben is így tett, aztán lassanként cserélte ki a régi dolgozókat a saját embereivel.

— Aki ezt állította, jó lenne, ha szemembe mondaná, mert azonnal följelentem. Be tudom bizonyítani, hogy akár a Gösser sörözőben, akár a Kék Csillagban, akár a Kiskörösben, vagy a Roosevelt téri halászcserdában a régiéknél vannak, illetve, aki elment, az azért ment, mert saját üzletet nyitott.

— Tudja, nekem mindegy, hogy hívják a főnököt, ha étterembe megyek. Inkább az érdekel: mennyiért eszem. S ha megnézem a Roosevelt téri csárda árát, amit nyilván itt is mérvadóak lesznek, akkor lehet, hogy lemondok a halételeiről, ami eddig a Fehér-tón felébe sem került a várható mostani árak.

— Nézni kell a mennyiséget és a minőséget is. Például ők 12 deka halból készítették a halászlét, mi 15-ből. Ha az lenne a célunk, hogy a vendéget kiirtuk innen, hogy fizetnénk ezt a magas bérleti díjat?

— Mit szeretne legközelebb megvenni? — kérdeztem végül.

— Az öreg Hungáriát. De ez csak álom.

Beszélgésünk után még jártam-keltem a csárda dolgozóit között. A zenészek — Rácz Géza, Kovács János, Kovács Árpád, Idul Sándor — éppen bebecsátásra vártak az új főnökükhöz, s remélték, hogy szükség

A Szegedi Állami Gazdaság február közepén tette közzé, hogy szerződéses üzemelésre átadja a fehér-tó halászcserdát. Pályázati feltételekről, egyebekről részletes felvilágosítás a gazdaság központjában — írta az újság, ahogy ez ilyenkor szokásos. Meg azt is írta: március 8-áig lehet beadni a pályázatokat, s hogy a versenytárgyalást március 19-én tartják. Ezzel szemben a versenytárgyalás már február 26-án lezajlott, a hírek szerint az új „tulaj” március 14-én már meg is nyitja a csárdát. Miért vajon ez a sietség?

lesz rájuk ezután is. Varga Zoltán, aki évek óta pincér a csárdában, szintén úgy nyilatkozott, maradni akar, megszokta ezt a helyet. Tanács Vincéné szakács, akin döntően múlik a halászlé, s persze, a többi étel minősége, mindenképpen menni akar. „Minek maradjak?” — mondja. „Mellém állítanak valakit, míg ki figyeli a fortélyt, aztán mehetek. Inkább moss megyek.” A beszélgetés során azt is megtudtam: Fehér-tón 18 deka halból készítették a hallevet. Így volt fele az ára a most várhatóan. Csak a pontosság kedvéért...

Kinek az érdeke?

Ha az olvasó idáig eljutott az olvasásban, talán megkérdezheti: mi is igazából az érdekes ebben a csárdá-ügyben? Nos, az előbbiektől adja az egyik magyarázatot: az egyszerű étterem-látogatóknak a zsebére megy, ha a nagy hal megeszi a kis halat, — hogy stilszerűek legyünk. A másik? Vajon mi érdeke fűződhet a gazdaságnak a bérbe adáshoz éppen most, amikor a privatizációs törekvések olyan helyzetet teremthetnek, amelyben egyszerűen a bérleti tulajdonossá, a gazdaság pedig „csárdanélkülivé” válik...? A gazdaság vezetője nehéz anyagi helyzetükre hivatkozott, amelyen segíthet Veresék ötmilliója. Csakhogy, ha tulajdonosváltás lesz, nem biztos, hogy befolyik ez az ötmillió... Eladásnál viszont tízfel többet is kaphatott volna a gazdaság. Nem látszik tehát a kívülről számára a gazdaság érdeke. Hacsak más érdekekről nincs szó, a háttérben. Annál is inkább, mert állítólag külföldi tőkes is érdeklődött a csárdá iránt, nagy pénzzel. A pályázati határidő előre hozását talán azzal is lehet magyarázni: a külföldi tőkes ajánlatát megelőzendő kellett gyorsan dönteni...

Effajta kétségek után kerestem fel Sztanó Jánost, a gazdaság igazgatóját.

— Tudja, az alakult ki bennem, annak, hogy éppen most adja bérbe a halászcserdát, kell hogy legyen valami nyomós oka.

— Van is nyomós oka — mondta Sztanó János —, az, hogy a gazdaság veszteséges, amit valamilyen módon csökkenteni szeretnénk. Többek között úgy, hogy a csárdából is a lehető legnagyobb hasznot húzzuk ki.

— Csakhogy ami most elméletileg nagy haszonnak tűnik, lehet, hogy hónapok múltán aprópénz lesz csak. Ezért fölvetődik az emberben: nincs-e valami személyes érdekesség a háttérben?

— Itt szerintem mindenki jól járt: a gazdaság is, mert pénzhez jutott, a dolgozók is, mert tovább dolgozhatnak a csárdában. A vezető esete persze más, bár még ő is maradhatott volna, ha akar. De ha arra gondol, hogy én személy szerint hasznot húztam abból, hogy Veres Jánosék kapták a csárdát, akkor téved.

— En ilyet nem mondtam. Gondolnám pedig — mindenki azt gondol, amit akar.

Balogh Tamás

Expo-programok ötletpályázata

Nem tudom, milyen érzésekkel állt fel a múlt héten a technika háza nagytermét megtöltő népes közönség azután, hogy a nyugalmazását kéri kormánybiztos, Somo gyi László befejezte tájékoztatóját a világkiállítás előkészületeiről. Azért nem tudom, mert a hallgatóság kérdéseiből legalább annyira nehéz volt következtetni a támogató, vagy ellenző szándékokra, mint az eddigi sajtónyilatkozatok lényegénél többet megtudni az előadótól. Kétségtelen, a sok bizonytalanság akkor fordulhat át teljes bizonyosságba — tudniillik, hogy lesz, vagy nem lesz magyar partnere Bécsnek —, ha az új kormány a világkiállítások nemzetközi irodája, a BIE május 24-ei közgyűlésén le-

teszi az asztalra az általános szabályzatot s 420 ezer francia frankot — s ezzel a lépéssel elkötelezi magát szerződés szerűen is. (Még azután is visszaléphetnének persze, de csak igen tetemes presztízvesztés árán...)

Az előkészületek — erőtlenségük ugyan szembeötlő — mégis haladgatnak. Szegeden például a múlt esztendő őszén — tanácsstagi javaslata — létrejött egy ad hoc bizottság, hogy legalább tájékozódjon, kik lehetnének a lehetséges partnerek. Meglelni a kapcsolódási pontokat a város és a kiállítás helyszín programjai között, feltérképezni a régió adottságait — ezzel a céllal munkálkodik ezekben a hetekben a szűk csapat. Any nyit máris megállapíthattak: Szegednek nincs túl sok

esélye, hogy a hivatalos programba bekerüljön (kivétel talán csak Opusztaszer). Ezért úgy fogalmazták meg a legfőbb elvét a világkiállítás helybéli előkészítésének, hogy csak arra vállalkozzon a város, amire Expo nélkül is szükség volna. A másik mozgáscső elv, hogy Szegednek ki kell tekintenie az egész megyére, s fővállalni bizonyos koordinátori szerepkört — már ha lesz mit koordinálni...

S hogy legyen mit összehangolni, azt tervezik: ötletpályázatot írnak ki hamarosan. S ezen persze bárki részt vehet, akinek a Nagy Show-hoz illeszkedő gazdasági háttérrel is meg támogatható programjavaslata van.

F. K.

Foglalkoztatási Alapból

Húszezer új munkahely

Az idén a legrászorultabb Az 1988-as, 1989-es pályázatot kapja meg a Foglalkoztatási Alapból a munkahelyteremtő beruházások támogatási összegének döntő részét. Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád, Komárom-Esztergom, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Baranya megye 1,2 milliárd, a többi térség összesen 0,45 milliárd forintot kap az alapból. Ez utóbbi összeget még a múlt évi pályázatokra folyósítandó szegnek legfeljebb 30 százaléka lehet. A másik, hogy lettefelesztési feladatok is egy munkahelyre nem jut terhelik — tájékoztatta Mátyás Pál, az Állami Bér- és Hozzájárulás. Ezek a támogatások lényegében 5 év osztályának vezetője az alatt visszafizetendő kamatmentes kölcsönök.